

A FÉHÉR BARÁT

A MAGYAR PÁLOS REND
HIVATALOS LAPJA

BEKÖSZÖNŐ:

A Hit éve

RENDÜNK MÚLTJÁBÓL:

- *A Sziklatemplom és a Sziklakolostor kronológiája. A Sziklatemplom befalazása (1951–1989)*
- *Születésnapokra*

PÁLOS LELKISÉG:

Beszélgetés az újmisési Vízi András atyával

PÁLOSOKTÓL, PÁLOSOKRÓL

szépirodalom, kultúra

Sarbak Gábor: Pálosaink írásbelisége a középkor végén – III. rész

RENDI KRÓNIKA

PÁLOS PROGRAMOK

2012. ősz
14. évfolyam 2. szám

BEKÖSZÖNŐ

A Hit éve

P. BOTFAI LEVENTE OSPPE

XVI. Benedek pápa 2011. október 11-én a Porta fidei kezdetű apostoli levelével meghirdette a Hit évét, mely 2012. október 12-én kezdődik és 2013. november 21-én, Krisztus király ünnepén ér véget. Ez az időszak segítség, hogy újra megtérjünk az Úr Jézus Krisztushoz, és újra fölfedezzük a hitet, hogy az Egyház minden tagja a feltámadott Úr hiteles és örvendező tanúja legyen a mai világban, s így képes legyen utat mutatni sokaknak, akik keresik a „Hit kapuját”. Megindítom gondolkodásomat a hit bátor aktusával. Hiszek egy, szent, katolikus és apostoli Egyházat! S ezzel a hittel itatom át lelkem..., mígnem eljutok oda, hogy hitvallásomat a lelkesedés tüzeiben mondom: Add Krisztus, hogy Egyházadat igazán megismerjem, igazán szeressem és holtomig dolgozzam érte! Ez az a mustármagból fejlődött csodálatos fa, melyről Jézus beszélt, és amelynek hivatása, hogy ágai között

és árnya alatt minden nép és minden egyéb megpihenjen. Az Egyház Jézus szívének végtelen szeretetében fogant és alakult, az Ő minden tudásával és bölcsességével méretezett, az Ő erőinek tökéjével lett izmossá, őserőssé. Fenséges célkitűzés élt Jézus lelkében az Egyház számára. Biztosítani minden ember üdvét e földön és az égben, és megteremtani az összemberiség közös testvériségét. Jézus Önmagát teljesen feláldozta érte. Testét odaadja, Vérént kiontja, Lelkét kileheli. Élete munkájával, de főleg keserves kereszthalálával valami felfoghatatlan kegyelmi tökétt halmozott fel Jézus, és ezt átadta Egyházának. Nincs ehhez fogható tökéje több a teremtett világnak! Nem fogható ehhez az egész világ aranyvalutája! Micsoda hozomány ez! Micsoda jegyesi ajándék ez! Jézus szentségeket alkotott, újjá szülő, tisztító és erősítő szentségeket, amelyek szinte állandóan árasztják a kegyelmi kincseket. Sőt Önmagát is szentséggé és étellé tette és teszi mindennap, miután titokzatos módon előbb feláldozta magát az oltáráldozatban ugyancsak Egyházáért. Egyházának adta tanítása kincsét, a hitletéteményt, a csatlakozhatatlanság karizmájával. Átadta a hármasság nagyhatalmat, a tanítási, a kor-

mányzási és a megszentelési hatalmat. Adta az Egyház szervezetét az alapkövel, a „petrával”, melyen a pokol kapui soha nem fognak erőt venni. Bekapcsolta a Szentlélek Úristen átható működését. Lásd a pünkösti kezdetet, a Szentlélek bemutatkozását a csodálatos karizmákkal. Jézus Krisztus végül is ígéretet tett, hogy Egyházával marad egészen a világ végéig. Melyek a keresztényi magatartásunk legfőbb tényei az Egyházzal szemben?

A szeretet. Táplálkozzék ez a szeretet elsősorban és lényegesen Jézus szeretetéből. Másodsorban az Egyház ismeretéből és értékeléséből. Ez a szeretet legyen – Jézus iránt való szeretetem után – szívennek, lelkemnek legerősebb lángja. Legyen ez a szeretet gyakorlati és igazán tevékeny. Imádkozzam már most buzgón ezért a nagy értékű szeretetért. Nehézség az, hogy rengeteg fogyatkozást látok az Egyházban és rengeteg ijesztő embertípust, főleg ha az Egyház egyetemes történetét nézem. Nagyon különböztessék meg az Egyházat és az egyháziaikat, vagyis az isteni és emberi elemet; a hibátlant, nagyszerűt, csupa értéket és a nehézkes, lusta és csökönyös húsembert, akin nehezen lesz úrrá az isteni. Lássam az Egyházban elsősorban a kegyel-

P. Botfai Levente OSPPE – az idén aranymisés pálos atya (fotó: Varga László)

mi organizmust és annak életét és érvényesülését, minden emberi gyarlóság és fogyatkozás ellenére, sőt éppen azokon keresztül! Ez sokkal nagyobb művészetet kíván a Gondviseléstől és sokkal nagyobb harci kedvet a küzdő embertől. Szeressem értékei alapján az Egyházat, és akkor nehézségem elfogy. „A szeretet elfödi bűnök sokaságát”. Ez a szent igazság áll valahogy itt is. Lásd különben az anya szeretetét családjával szemben. Megjegyezhetjük, hogy nincs ember, aki semmi teremtményt soha nem szeretett volna, kezdve az anyagi javaktól egészen a személyekig! Vajon ezekben talán semmi tökéletlen nincsen? És

mégis lehetett és lehet őket szeretni! Hát akkor hogyan lehetne olyan értéket, mint az Egyház? Biztosan kimondhatjuk, hogy az Egyház Jézusnak legfölségesebb alkotása. Messze magasan minden anyagi és emberi érték felett. Ha tehát nála jóval kisebb értékű dolgokat is lehet igazán szeretni, pedig van bennük elég tökéletlenség, akkor vajon az Egyházat nem lehetne-e igazán szeretni, melynek értékei sokkal magasabbak?

Boldogságos Szűz Mária, ki az Egyház szíve vagy, taníts meg bennünket az Egyháznak igazi szeretetére!

RENDÜNK MÚLTJÁBÓL

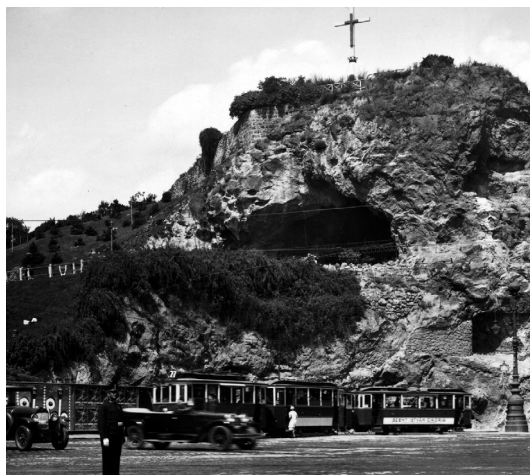
A SZIKLATEMPLOM TÖRTÉNETE, 9. rész

A Sziklatemplom és a Sziklakolostor kronológiája A Sziklatemplom befalazása (1951–1989)

P. ACZÉL LÁSZLÓ ZSONGOR OSPPE

1951. A Sziklatemplom kifosztása és bezárása

A Sziklatemplom 1930-as években kialakított impozáns bejárata és a szikla tetején álló kereszt ma már csak archív képeken látható.

A Sziklatemplom bejárata az 1930-as években

1951. március 27-én, húsvéthétfőn éjjel az ávosok nemcsak a pálos szerzeteseket hurcolták el, hogy a Grósz József kalocsai érsek elleni koncepciós perben súlyos börtönbüntetésre ítéljék őket, hanem a Sziklatemplomot is alkalmatlanná akarták tenni a további istentiszteletekre, míg a többi szerzetesi templom egyházmegyei papok szolgálatával működhetett tovább. Másnap egy szemtanú a Gellért Szálló ablakából látta, hogy az ávosok a barlangbejárat jobb oldalán álló Vastagh György alkotta Lourdes-i Szűzanya fehér márvány szobrát letaszították a földre, ahol darabokra tört. Dr. Mentsik Győző Imre pedig ugyanazon a napon a Gellért-hegyről figyelte meg, hogy a kolostor ab-

lakain át hogyan dobálták ki a tárgyakat udvarra. A templomot megfosztották mindattól, amivel a hívek áhítata a Magyarok Nagyasszonya tiszteletére felékesítette. A kolostorépület a Balettintézet diákotthona lett, a földszinten a fiúk, az emeleten a lányok kaptak elhelyezést. A kevés hely miatt 4–6 növendéket helyeztek el emeletes ágyakon egy-egy cellában.

Áhítat az olajfa-kereszt előtt, amelyet 1926-ban Trux Jenő kongreganista Jeruzsálemben Jézus sírjához érintett (A kereszt felirata: A Szent Gellért-hegyi sziklatemplom részére a Szentföldről emlékül hozta Magyarország Nagyasszonya iránti végtelen tisztelete és hála-ja jeléül Dr. Rónaszéki Trux Jenő). A kereszt ma a márianosztrai kiállításon látható. A barlangbejárat a Trianon előtti Kárpátok övezte történelmi Magyarország sziluettjét mutatja.

1960. A Sziklatemplom befalazása

Az ékességeitől megfosztott barlangtemplom évekig üresen állt. A korabeli filmhíradó felvételei szerint a barlangbejárat üresen tátongott akkor is, amikor 1956. október 23-án az egyetemisták a Műszaki Egyetemről a Bem térre vonultak.

1960-ban a Magyar Nemzet írta: „A Fővárosi Tanács Építési Osztályának intézkedésére néhány nap óta folynak a Gellért-hegyi sziklabarlang bejáratának befalazási munkálatai. Szükséges volt megkezdeni ezt a munkát, mert az évek óta használaton kívüli barlang mindjobban rongálódott. Nemcsak belül, hanem a barlang környéke is veszélyessé vált. Egy dologról azonban az építkezésnél megfélekedtek: nevezetesen arról, hogy a Sziklabarlang falába helyezték el 1938. október 8-án, (jav. ALZs) a tabáni temető megszüntetése és parkírozása során, Virág Benedek hamvait. Azt is megállapítottuk, hogy a feledékenységért senkit sem terhel felelősség, hiszen annak idején nem jelezte emléktábla a sziklafalon a sírhelyet.” (ALZs megjegyzése: A barlangbejárat bal oldalán kereszttel jelölt sírkő 1938-tól névfelirattal jelezte, hogy kinek a hamvai nyugszanak itt a földben, lásd a fényképet!)

„A Hazafias Népfront I. kerületi bizottságának tabáni emlékbizottsága –

írók, művészek és tabánkutatók aláírásával beadványt küldött a Fővárosi Tanács VB elnökségének, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának, a Magyar Írók Országos Szövetségének, a Műemléki Felügyelőségnek azzal, hogy sürgősen kérjék: a tabáni remete hamvai számára végleges nyugalóhelyet jelöljön ki a Fővárosi Tanács.” Virág Benedek hamvait a Kerepesi úti temetőbe vitték, ahol a 34/2. parcellában kapott helyet. Díszes sírhelyét Pátzay Pál készítette.

Az évekig üresen álló üregrendszerben a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet (VITUKI) karszthidrológiai kutatólaboratóriumot rendezett be a környék karsztförásainak rendszeres megfigyelésére és a Gellért-hegyi alagutak barlangterápiai hasznosítására. A karszthidrológiai kutatások vezetésével dr. Kessler Hubert hidrogeológust bízta meg, aki Fővárosi Tanácstól kapott kapunyitási engedéllyel 1962-ben ajtó vágathatott a már két éve befalazott betonfalban.

1962-ben a laboratórium egyik üregében hévízfeltárást folytattak, illetőleg a termálkarszt vízszintváltozásának tanulmányozása végett egy kutatófúrást mélyítettek. A fúrószerű 5–6 méter mélységben „megszaladt”, amiből egy nagyobb ürege következtek. A fúrás mellett 1963-ban aknákat mélyítettek, s az egy 80 négyzetméter alapterületű, hidrotermális ásványokkal bélelt üregbe vezetett. Ezt nevezték el Aragonit-barlangnak, amely egy – pompás, hófehér aragonitkristályokkal borított – természetes üreg. Ezt a Szent Gellért térről indított 37 méter hosszú táróval tették megközelíthetővé 1969-ben.

1968 és 1978 között – létesítették az úgynevezett Gellért-tárót. Ez arra szolgált, hogy a hegylábi források gyógyvizeit tiszta körülmények között összegyűjtsék és a fürdőkbe vezessék el. A nagy szelvényű alagút a Gellért-, a Rudas- és a Rác-fürdőt köti össze egymással. Nem messze a Gellért Szállótól 1970-ben egy „feltöréssel” az Aragonit-barlangot a táró felől is megközelíthetővé tették.

Virág Benedek sírhelye a Szikla-templom barlangbejáratánál

végképp elnapolták, s a táró Duna-part felőli bejáratát lefalazták. A felső templomot negyven évig teljesen elhanyagolták, a tetőzetten beszívargott a csapadék, és több szikla is lezuhant a mennyezetről.

1976-ban a VITUKI (Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Intézet) a barlangot és felszerelését használatra átengedte a Fővárosi Fürdőigazgatóságnak.

1985-ben a Városépítő Egyesület közgyűlésén javasolták a Sziklatemplom újbóli megnyitását, de voltak, akik ivócsarnok, mozi stb. gyanánt akartak új funkciót adni a barlangnak. 1988-ban Ráday Mihály, a közismert városvédő beszélgetett Del

Medico Imrével, aki elmondta, hogy érdemes volna felújítani a Sziklatemplomot. Ráday szerint helyes, ha az eredeti funkcióban állítják helyre épületeinket, ezért azt javasolta: adják vissza könyvjóváírással!

1993-ban a budapesti EXPO előkészítésének utolsó szakaszában, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat (MKBT) vetette fel, hogy az üreget idegenforgalmilag kellene hasznosítani. Terveik szerint az üregben a barlangnak és képződményeinek a bemutatásán kívül egy – a budai termálkarszt barlangjait bemutató – kiállítást és az északkeleti mesterséges tárószakaszban kis csoportok fogadására alkalmas előadótermet is szeretnének volna berendezni. A beruházási költségek csökkentését jelentette vol-

A befalazott Sziklatemplom 1960-ban

na, ha a Szent Gellért tér tervezett átépítése miatt egyébként is elvégzendő munkák szerencsésen egybeestek volna egymással. Az EXPO meghiúsulásával ez a terv sem valósult meg.

Az MKBT a Dél-Buda–Rákospalota Metró beruházása kapcsán ugyancsak kezdeményezte: a Szent Gellért téri aluljárórendszer kialakítása során vegyék figyelembe, hogy az üreg bekapcsolásával a környezet természeti adottságait bemutató hellyel gazdagítható az új létesítmény. De ez a terv sem jutott el a megvalósításig.

Születésnapokra

P. BÁTOR BOTOND OSPPE

Szerzetesi közösségben a rendtagok születésnapjü jubileuma nemcsak személyre szóló esemény, hanem érinti az egész közösséget is. Hiszen mi más alakítaná leginkább egy szerzetesrend életét, mint tagjainak élete, sorsa, küzdelme.

Ebben az évben több kerekévfordulós születésnapot is ünnepeltünk.

Jelenleg közöttünk a legidősebb pálos szerzetes Imre János Csanád atya. A budapestiek ismerik őt leginkább, hiszen a Sziklatemplom élete sokáig szorosán összefüggött Csanád atya személyével. Szentírásra alapozott szentbeszédei, megformált és jól érthető mondatai közel hozták az örömhír üzenetét a hétköznapi teendőkben megfáradt emberekhez. Közben a templom szép, lassan egyre szebb, otthonosabb lett az évek során. Még ma is felidéznek sokan a személyességet, ahogyan Csanád atya megszólította a híveket, emlékeznek a lelkipéternőre, a gyóntatóra, s gyakran emlegetik az igazi „Csanád atya-hangulatot is.” Nyolcvan év elrepült, és senki nem veszi észre (talán rajta kívül), hogy ennyi év van a háta mögött. Most is ugyanaz a nyugodt, szeretetteljes pálos szerzetes, akit megismertem én is huszonkét évvel ezelőtt. Csanád atya, Imre János 1961-ben tette le első fogadalmát és ebben az évben pappá is szentelték. Az Egri Főegyházmegyében teljesített szolgálatot, amíg a rend újra nem indult.

Egy szerzetesi közösségen belül a barátság nagyon sokat jelent. Főleg abban az esetben, ha ez a közösséget is építi. Ilyen barátság szövődött Csanád atya és József atya között, akiknek szeretetkapcsolata a rend javára vált. József atya, a mindig derűs, mosolygós fiatal pálos, most töltötte be a 75. életévét. Korát messze meghazudtoló energiával épít, újít, javított. Tüzes beszédei lángra lobbantják az emberek szívét. S a rajongásig szeretett „fekete-hajú pálos” még takarítani és rendet rakni maga körül is bámulatosan tud! József

atya, Borsos János 1960-ban tette le első szerzetesi fogadalmát, és Csanád atyával együtt szentelték pappá őt is – még 1961-ben.

A Sziklatemplom másik meghatározó személyisé-

A pálosok lelkigyakorlata – 2012 nyara, Gálosfa

ge a pálos lelkiséget gyerekkora óta rajongóan szerető, hetvenéves Zsongor atya. A szemlélődő ima titkaiba bevezető csütörtök esték résztvevői mindig gyarapodtak létszámban évek során, annak ellenére, hogy többen a csoportból már közben meghaltak, vagy éppen betegség, öregség miatt már nem tudnak eljánni. A bölcs pálos, fiatalok és idősek részéről egyaránt keresett lelkipéternő és gyóntató, Zsongor atya, dr. Aczél László 1960-ban tette le első fogadalmát és 1965-ben szentelték pappá a Székesfehérvári Egyházmegyében.

Ugyan a pálos kolostorok körül élők közül talán kevesebben ismerik, de annál inkább a szolgálati helyén, Budatétényben István atyát, aki humorával, erőteljes hangjával és nagy akarásával megmozgatja a körülötte lévő világot. A kolostor falain kívül is mindvégig megmaradt hűséges pálosnak és nagyon jó testvérnek, aki figyelmességével és lendületességével a fiatalabb generáció számára is útmutató. Hetvenévesen – nem kevés munkával a háta mögött. – tovább szolgál Budatétényben. István atya, Udvarnok László 1961-ben tette le első fogadalmát. 1966-ban szentelték pappá az Esztergomi Főegyházmegyében.

A humor és a derű nagyon sokat jelent minden ember számára. Talán e nélkül nem is lehet igazán élni. Az ebben az évben hetvenedik születésnapját ünneplő Kálmán atya ennek a derűnek és humorának a megtestesítője. Nincs Pálosszentkút vonzásában olyan tanya, település, ahol ne ismernék jellegzetes alakját. Jó szíve, szeretete mindenki előtt ismert, ami bőségesen elegendő arra, hogy feltétel nélkül elfogadják őt. Kálmán atya, Tölgyes Tibor 1963-ban tette le első fogadalmát, és 1966-ban szentelték pappá a

Kalocsai Főegyházmezejében.

Igaz, hogy nem születésnapj jubileumot ünnepel, de születésnap **Levente atya** pappá szentelésének ötvenedik évfordulója is. Az idén aranymisés atya a született szerzetes, akinek pontos életvezetése mindig iránymutató volt rendünk életében, s még inkább az a visszaállás óta. **Levente atya**, **Botfai József** 1938-ban születet. Nem kell sokat várnunk 75. születésnapjára sem...

Végignézek említett rendtársaimon, és hálát adok az Istennek értük. Megőrizték ajándékba kapott pálos szerzetesi hivatásukat, vállalva a harcot és a küzdelmet – elsősorban – saját emberi természetükkel és a nap mint nap adódó kihívásokkal szemben. Kicsit irigykedve is nézem őket, hiszen a tevékeny munka mellett már jobban tudnak készülni az utolsó nagy találkozásra is. Rendtársukként úgy látom, hogy nem kell félniük ettől sem.

PÁLOS LELKISÉG

Beszélgetés az újmisés Vízi András atyával

BESZÉLGETŐTÁRS: ZSOMBOKNÉ
STEDRA KATALIN

Miként merült fel benned, hogy elindulsz a papi hivatás felé vezető úton?

Már kiskoromtól kezdve keresztény módon neveltek, templomba jártam, ministráltam. Megtanultam a hitet értékelni, de valahogy egyre többet szerettem volna megtudni Istenről. Voltak terveim, céljaim, csak nem éppen úgy alakult minden, ahogyan azt elképzeltem. Egy alkalommal 1998 májusában a falubeli nénik megkértek, hogy vigyem el őket Márianosztrára az engesztelő imadélutánra. Ezen a helyen érintett meg valami, itt éreztem először az Úr hívását, vonzását, ami oly erős hatású volt, hogy attól a naptól kezdve két éven keresztül minden hónap 13-án részt vettem az engeszteléseken. Így megerősödvé végül úgy döntöttem, hogy megkezdem a jelöltidőt a Magyar Pálos Rendben. Ez 2001-ben volt. A jelöltidő után következett a noviciátus időszaka a pécsi rendházban, majd Márianosztrán. Ez alatt az idő alatt újabb hívást éreztem lelkemben a papi hivatás iránt.

2004-ben elkezdhettem teológiai tanulmányaimat a Pécsi Püspöki Hittu-

A papszentelés szertartása – 2012 nyara, Pálósszentkút

dományi Főiskolán. 2011 augusztusában szentelt diakónussá Pécsen Dr. Udvardy György pécsi megyéspüspök úr, majd pedig idén június 23-án Pálósszentkúton Dr. Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek úr pappá szentelt. Isten kegyelmében bízva és megerősödvé szeretném örömmel teljesíteni a pappággal járó feladataimat.

A papszentelés mely mozzanata volt számodra a legmeghatóbb?

Minden mozzanat fontos volt és mélyen megérintett, de számomra talán a kezek krizmával való megkenése volt a legfelelőbb, legmeghatóbb pillanat. Miért is? Azt hiszem, hogy a kéz sok mindent tehet. A kéz alkot, oltalmaz, gyógyít. Jézus is kezével megérintve gyógyította az embereket. A pap a szentségek kiszolgáltatásakor kapja meg ezt a lehetőséget. Az eucharisziában, vagy a feloldozáskor a kezei gesztusaival sugározza a gyógyító Isten szeretetét és oltalmát az emberi élet küzdelmes napjaira. Az imádkozó kezek azt is jelzik, hogy nem önmagamért lettem pap, hanem hogy segítsen mások üdvösségét, és áldozatokat hozzak értük.

Hogyan teltek az első hetek, új helyeden, Márianosztrán?

A szentelést követően elég sok esemény részese lehettem. Számomra legfontosabb dolog az első szentmisém be-

mutatása volt a szülőfalumban Óváron, ahol a falu apraja-nagyja jelen volt. Ez nagy örömmel töltött el. Ezt követően vonatos zárándoklatra indultunk Lengyelországba, Częstochowába. Itt egy újabb érzés ragadott meg. Az ünnep és öröm együttes megélése sok hívő emberrel. Isten szeretetének öröme töltött el. Papként ezt az örömteli reményt kell majd az emberek szíve felé közvetítenem a mindennapokban. E nagy események sorozata után kerültem új szolgálati helyemre, Márianosztrára, ahol a hívek régi ismerősként nagy szeretettel fogadtak. Innen indultam, itt kezddhetem meg szerzetesi életemet, és most a gondviselő Isten kegyelméből újra visszakerülhettem erre a kegyhelyre.

A papszentelés szertartása – a kezek krizmával való megkenése (fotó: Varga László)

Az első hetek forgotaga talán nem engedte meg, hogy igazán elmélyüljek, de lassacskán érlelődik bennem, hogy milyen nagy kegyelmet és feladatot kaptam. Egyre inkább tudatosul bennem, hogy az Isten által kijelölt út újabb feladatokat, lelki élményeket és küzdelmeket tár fel előttem. Mondhatnám, egy óriási kaland részese lehetek. Minden nap meg kell találnom a szépet és a jót a papi hivatásban, de hogy hogyan fog ez történni, az még igazán titok. Biztos vagyok benne, hogy az Úr át fog alakítani, és amire meghívott, azt véghezviszi bennem. A kegyelem által engednem kell, hogy Isten teljesen eltöltsön, áthasson, hogy teljesítsem az Ő akaratát úgy, ahogy Mária tette az ő életében. Naponta meg akarom élni rendünk karizmáját, hogy segítsen testvéreimet, és minél több embert tudjak elvezetni az üdvösségre. Szolgálni kívánom Istent és embertársaimat szeretetben, életemnek minden napján.

PÁLOSOKTÓL, PÁLOSOKRÓL

SZÉPIRODALOM, KULTÚRA

2012. évi 1. számunkban látott napvilágot Sarbak Gábor irodalomtörténész, pálos konfráter tanulmányának második része.

Most a befejező részt közöljük.

SARBAK GÁBOR: PÁLOSAINK ÍRÁSBELISÉGE A KÖZÉPKOR VÉGÉN – III. RÉSZ

A tételesen leírható, katalógusokban megfogható forrásanyag (kéziratok és könyvek) szűkössége figyelmünket a pálos írásbeliség olyan emlékeire irányítja, amelyek pálosaink műveltségére, iskolázottságára vonatkoznak, és ami mögött szintén további könyvek használatát, birtoklását kell feltételeznünk. Az alábbi áttekintésben azokra a forrásokra helyezjük a hangsúlyt, amelyek a könyvkultúra és a műveltség területén meghatározóak voltak. Egyébként ezek a vizsgálódási szempontok más rendek esetében is mutatis mutandis érvényesíthetők.

Egy szerzetesrend könyvkultúrájának alapját saját liturgikus könyveik vetik meg. Szempontunkból az officium divinumnak elsősorban nem a biblikus részei a fontosak, hanem az olvasmányok (lectiones) rendje, és ezen belül különösen a kiemelt rendi ünnepek (pl. január 10. és november 14.) jellemző officiumainak összeállítására és olvasmányaira kell figyelni. Az officium olvasmányai biztosították a szerzetesek első kitekintését a patres (atyák) által közvetített teológia világára, és az irodalom, elsősorban a legendairódalom óriási példa- és kincstárára. A rend tagjainak gondolatvilágát elsősorban ezek a szövegek formálták, és ezeknek a szövegeknek a változása tükrözte hűen a pálos gondolatvilág alakulását is.

A másolókkal hozható összefüggésbe azok az adatok, amelyekre szintén a pálos szövegek olvasása közben lehet felfigyelni: nyilvánvaló, hogy pálosaink elég sokat leveleztek, és ennek – sajnos az egyes magánleveleknek maguknak alig – írásban is nyoma maradt. Ez a tény az írásbeliségnek a renden belül általánosan elterjedt voltát bizonyítja amellest, hogy a 14. és 15. századból egyre több hivatalos és magánlevél maradt ránk. A birtokokat és a peres ügyeket tárgyaló oklevelek és regesztakötetek mellett sok, részben magánjellegű levél is lehetett a budaszentlőrinci levéltárban. Ez utóbbiakat nyilván nem is szánták tartós megőr-

zésre, ám a hivatali- és magánírásbeliség emlékeinek idő előtti pusztulása egyik gyakori oka a tűz volt, ami például a beregi okleveleket is elemésztette a monostor kirablásakor 1447-ben. A következő néhány példa ezen írások tartalmi sokszínűségét igyekszik érzékeltetni: Ha valaki a saját rendi előmenetele érdekében írt levelet és ez napfényre került, akkor szigorúan meg kellett büntetni és a következő három évben nem pályázhatott semmiféle tisztségre, amint ilyen visszaélésre egyébként az 1430-as évekből volt példa. II. András generális perjel 1459–1460-ban nem éppen baráti üzeneteket mondott tollba scriptorainak és küldött Párizsba a renitens Mihályhoz. Bátori László történetének stíluskritikai elemzése nyomán erősen gyanítható, hogy a magyar nyelvű Bibliát másoló szerzetesről szóló beszámoló a 15.

század derekán eredetileg szintén levél formájában íródhatott, amire a történet indítása adhat alapot. Gyöngyösi Gergely korábban már idézett *Directorium* című munkájában egy hosszú ideje kialakult gyakorlattal kívánta fiatal rendtársait megismertetni a levélírás terén. A címzett társadalmi rangját nem feledhetette a generális perjel titkára (socius), akinek a leveleket olvasható és szép betűkkel kellett megírnia, mert csak a megfelelő módon kiállított és lepecsételt levél illett a rend méltóságához. A generális perjelnek pedig kötelessége volt, hogy a levélben hozzá fordulóknak tényszerűen és kedvesen válaszoljon. A provincialis prior is levelek útján igazgatja a felügyelete alá tartozó monostorokat, fedi vagy buzdítja őket. Gyöngyösi – ő még kutathatott a budaszentlőrinci levéltárban – idéz pár sort Kelemen, római gyóntató, Rómából kelt és Tamás generális perjelnek 1486-ban elküldött leveléből, amelyben kánonjogi utalás is van. Márton, a megvádolt római perjel pedig szintén Budaszentlőrincre küldött levélben tisztázta magát az említett generális perjel előtt. Csanádi Albert 1515-ben két latin himnuszt küld levélben a vicariusnak kárpótlásul, mivel a vicarius valamilyen közelebről nem ismert rövid írását tartalmazó cédluláját, amit Csanádinak küldött javításra, elvesztette. Az adat ugyan a 16. század elejéről való, de az író emberek szokása, hogy egymásnak elküldik írásait, miért ne létezhetett volna már korábban is a pálosok körében?

További példákat az életnek szinte minden területére bőséggel kínál: a 15. században a pálos konfraternitások tagjai is írással tudták igazolni e testülethez tartozásukat; az utazók is útlevelel birtokában igyekeztek biztonságban

elérni céljukat. A különféle szerződések, a bevételek és kiadások lajstroma, mind a hivatalos írásbeliség korszerű szintjére utal. A teljességre nem törekvő felsorolás végén említsük meg a monostorokat hivatalból látogató (visitatio) Hadnagy Bálint generális perjel levelét, amit munkája befejeztével, 1535-ben küldött egy monostornak. Ebben megköszöni nekik a jóltartást és buzdítja őket a megkezdett jóban való kitartásra. Tekintettel arra, hogy a szöveg egy formuláskönyvben maradt fenn (ezért nem is tudjuk a címzett monostor nevét), feltételezésünk szerint az udvarias köszönő levél műfaját Hadnagy is elődeitől vette át, tehát nem ő lehetett az egyetlen ex officio udvarias pálos szerzetesi előjáró.

A 13. században, a pálos remetélet kezdeteinél, amikor a remeték zöme nem volt még felszentelt

pap, csak elszórtan lehet bármiféle könyv használatát is feltételezni. A renddé szerveződés folyamatával egyidejűleg kellett a könyvek használatának terjednie: a felszentelt papoknak szükségük volt a miséhez és a zsolozsmához liturgikus könyvekre. Komolyabb méretű scriptoriumot – melynek emlékeivel főntebb röviden megismerkedtünk –, a Buda melletti Szent Lőrincről nevezett monostor felépítése és benépesítése után szabad csak elképzelnünk a 14. század első negyedétől. Ismerve a pálos liturgia szoros kötődését Esztergomhoz, nem járunk tévúton, ha első liturgikus könyveik származási helyét az esztergomi egyházban keressük. Párhuzamosan a jellegzetes rendi liturgia kialakulásával tételezhető fel, hogy kódexeiket immár saját maguk másolták, természetesen a kor szokása szerint ügyelve a szöveg és a kottairás renden belüli egységére, különösen pedig annak fontosságára, hogy a rend központja helyesen javított mintapéldányokkal rendelkezzen. A könyvekben való hiányt visitatio alkalmával kellett megvizsgálni. Ez volt a záloga a liturgikus gyakorlat nagyobb területeken megvalósuló egységének a rendi szabályzat szellemében.

A rector chori feladata volt mind a kóruskönyvek, mind pedig az asztali olvasmányok könyveinek szövegtszűrésére vigyázni. Szigorú előírás volt még, hogy saját elhatározásból nem lehetett javítani a szövegeken, ehhez feltétlenül az illetékes superior engedélye kellett. Ellenben az újonnan elkészült liturgikus könyveket súlyosabb bűn terhe alatt javítás nélkül nem volt szabad használatba venni, érthető óvatosság az egységesség megőrzése érdekében. A zenetörténeti kutatások szerint a középkorban saját pálos hang-

Padlólap Budaszentlőrincről, az egykori pálos főmonostorból (Budapesti Történeti Múzeum)

jegyírás alakult ki, amelyik karakterisztikusan eltért a Magyarországon használatos többi hangjegyírástól. Ebbe a csoportba sorolhatók még – a szokványos liturgikus könyvek felsorolását most mellőzve –, a Szentírás példányai, mivel a kiválasztott, kijelölt szövegeket a liturgia keretein belül részben ezekből olvasták és énekelték. Már a 14. század második felétől ezek zömének másolását a pálos monostorok saját scriptoriumaiban kell elképzelnünk: elsősorban a tekintélyesebbek jönnek itt számba, Budaszentlőrinc után a vikáriusi monostorok – bár bizonyos, hogy nem mindegyik – rendelkeztek kellő mennyiségű és képzett másoló-szerzetessel.

A liturgikus könyvhasználat technikai részéhez tartozik, az Úr szavát hordozó könyv iránti tiszteletet kifejező váncos, amit az oltáron a könyv alá tettek: cussinos pro libris írja Gyöngyösi a Directoriumban, nyilván korábbi rendi és tágabb összefüggésben szemlélve az általános liturgikus hagyomány talaján állva. A magyar könyvtártörténetben ilyen váncosok szerepelnek egyébként a pannonhalmi összeírásban is, amelyben Szent László király összeírta Szent Márton monostorának javait, 1093–1095-ben. Az officium divinum során ügyelni kellett a könyv, akár nyomtatott, akár kézíratos, sérülésmentes és csendes kinyitására és becuklására. A nehéz kóruskönyveket természetesen a fiatalabb énekes helyezte el a pulpituson, míg az éneket az idősebb kezdte el. A hebdomadariusnak – a „hetesnek” – nem volt szabad több olvasmány esetén a pergamenlapok sarkainak behajtásával megjelölni a helyes sorrendet. A Vitae fratrumból több példa található arra a dicséretes szokásra, hogy a rend legmagasabb tisztségviselői hivatali idejük lejártá után is általában gondot viseltek annak a monostornak a különféle liturgikus kellékeire, köztük a könyvekre, amelyeknek az élén éppen álltak. Mivel a monostor életének lényegi része a zsolozsma lelkiismeretes végzése, ennek naponként és ünnepekörök szerinti rendjéről a jól látható helyre kifüggesztett tabula tájékoztatta a szerzeteseket: feliratainak pontossága volt egy-egy monostorban a liturgia végzésének apró, ám elengedhetetlen feltétele.

A rendi hivatalos írásbeliséghez soroljuk mindenképp a különféle és az elhasználandó által a mulandóságnak különösen kitétt jegyzékeket, registrumokat, amelyekről a rendi szabályok is beszélnek, és azt a pálos formulariumot, amelynek nagy része Valentinus Hadnagy nevéhez köthető. Ez, vagy egy ilyen jellegű formu-

laskönyv értendő azon a modus scribendi ordinisen, amit az általános perjel titkárának mindig magával kellett hordania. Ugyanúgy ide kell még sorolni a Budaszentlőrincen a rendi tisztségviselőkről vezetett jegyzéket, és az egyes monostorok különféle vagyonelemtárait, vagy a szerződéseket tartalmazó köteteket. Továbbá nem feledkezhetünk meg Szent Ágoston regulájáról és e regula magyarázatairól sem, a rendi konstitúciókról – ezekből minden monostornak kellett példánnyal rendelkeznie. A vikáriusoknak és az egyes monostorok perjeleinek kellett ismerniük a Constitutiones tartalmát.

Hivatalosnak tekinthetők a rendi privilegium-gyűjtemények (bullarium) is, és az egyes monostorok saját oklevélgyűjteményei, amelyeket a rendtörténet művelő Dombrói Márk, Zalánkeményi János és Gyöngyösi Gergely bőségesen kiaknáztak. Egyetlen fennmaradt emléküik a Liber viridis, ami a generális perjel Gyöngyösi Gergely vizitációs útja során gyűjtött anyagot regeszta-formájában tartalmazza. A rendtörténet bevezetésében együtt találjuk a forrásokat: régi könyveket, okleveleket és krónikákat.

A rendi szabályzat 17. rubricájához Gyöngyösi megjegyzést fűzött, amelyből megtudjuk, hogy a rendi káptalanra összegyűlt patres számára az egyes monostorokban vezetett sexterni füzetek – minden bizonnyal papírból – tartalma jelentették a forrást, amelyekből az évenkénti káptalani gyűlések jegyzőkönyvi anyaga felől tájékozódhattak. Gyöngyösi a ferencesek és domonkosok hasonló szokását hozza fel példának. Ezekben a példákban egyébként mindig a ferencesek és a domonkosok szerepelnek.

A hivatalos írásbeliséghez tartoznak például a szerzetesi fogadalmat megőrző íráskörmök, amelyek sajnos nem maradtak ránk. A rendből való távozás írásos engedély, elbocsátás nélkül súlyosabb bűnnek, gravior culpának számított.

A vizsgált korszak sok és sokféle, ám távolról sem a teljesség igényével bemutatott adatát átfutva az az érzésünk, hogy nem tévedett Gyöngyösi Gergely, amikor a Mohács előtti évekből a 15. századra visszapillantva megállapította, hogy az egészséges rendi spiritualitás az anyagiakban is egyfajta jólétet eredményezett. A szerzetesség történetében ez a minduntalan visszatérő toposz komoly igazságtartalommal rendelkezik: a történelem folyamán mindig voltak, akik a kevéssel is megelégedve boldogan éltek és dolgoztak az evangéliumok szellemében.

Kályhacsempe töredéke Budaszentlőrincről, az egykori pálos főmonostorból (Budapesti Történeti Múzeum)

RENDI KRÓNIKA

A 75 ÉVES PÉCSI PÁLOS TEMPLOM ÜNNEPÉN

dr. Páva Zsolt polgármester, Garadnay Balázs általános helynök atya, dr. Szentirmay Tamás hivatalvezető, Bátor Botond tartományfőnök, dr. Udvardy György megyéspüspök

Amint előző számunkban tudósítottunk már, a pécsi Pálos Templom felszentelésének 75. évfordulója alkalmából 2012. május 17-én 18 órakor ünnepi szentmisét mutatott be dr. Udvardy György pécsi megyéspüspök úr a Pálos Templomban. Az alábbiakban az aranymisés P. Botfai Levente ünnepi beszédét közöljük:

Kedves Testvérek!

Abból az alkalomból gyűltünk össze ma erre az ünnepi hálaadó szentmisére, hogy megünnepeljük, hogy napra pontosan 75 évvel ezelőtt, 1937. május 17-én – mely akkor pünkösöd hétfőjére esett – szentelte fel gróf Zichy Gyula kalocsai érsek a Pálos templomot. Az akkori fényes ünnepségen, mely az egyházmegye és a város számára is ünnep volt, megjelent Virág Ferenc pécsi megyéspüspök és Makay István Pécs Szabad Királyi Város polgármestere is. Nagy öröm és megtszerteltes számunkra, hogy ezen a szép évfordulón mindannyiunk nevében szeretettel köszönhetem Dr. Udvardy György pécsi megyéspüspök atyát és Dr. Páva Zsolt polgármester urat.

Kérem, engedjék meg, hogy röviden felidézzem az akkori idők hangulatát, azt az örömet, várakozást, ami a Pálos templommal, illetve a pálosokkal kapcsolatban annak idején megnyilvánult, és ami a korabeli sajtó tükrén keresztül nagyon jól kifejeződik számunkra. A Pálos templom felszentelése előtt a *Dunántúl* című újság többek között a következőket írta erről az ünnepi eseményről: „Százötven éve annak, hogy II. József császár, akit csak „kalaposkirály”-nak hívtak a

magyar nép, feloszlatta a legmagyarabb szerzetesrendet, a pálos rendet. Pünkösödhétfőn pedig hároméves évfordulója a szülőhazájából kiüldözött rend visszatérésének Magyarországra.

Ennek a kettős évfordulónak találkozásán szentelik fel Pécsen, a Mecsek alján, a rend visszatérése és újrakezdése történelmének első templomát.

A Mecsek oldalán, ahol egymáshoz érnek az Isten és az emberek alkotásai; az erdő, a szőlőlankák és a város határának festői környezetében várja az új templom a legnagyobb ünnepét.

Annak a városnak jellegzetesen kékes-fehér köveiből emelkedett magasra a templom, amely a pálos rend egykori fényének és nemzetformáló erejének egyik otthona és osztályosa volt, ahonnan először hangzott el a hazahívó szó. Amely város hatósága, székeskáptalana és hívősege elsőként sietett a nehéz idők közepette súlyos anyagi áldozataival templomot emelni a visszatért atyáknak.

Belsejében olyan lesz a templom, mint a mának embere: cifraság nélkül való és Istent kereső. Vörös nyerstéglák borítják falait, amelyeknek sorait fehér cementes hézagolással köti össze. Egyszerű, de hangulatos belseje nem szórakoztatja el a belépőt, nem tereli el figyelmét, hanem majdnem odakényszeríti szívét és lelkét az oltárra, ahol vágyai és szomjúsága egyedül elégülhet ki.

A templom Weichinger Károly építésztervező művészi tervei szerint készült és Márovits Andor pécsi építőmester kivitelezésében épült fel.

Itt szeretném röviden megszakitani az idézetet, mert most van itt a megfelelő alkalom arra, hogy sok szeretettel köszöntsem a templomot tervező Weichinger Károly építésztervező fiát, Weichinger Andrást és kedves feleségét, valamint az építkezést kivitelező Márovits Andor építőmester unokaöccsét, Marsay Istvánt és kedves feleségét, továbbá a templom építéséhez sok segítséget nyújtó Hollósy Endre pálos konfráter unokáját Hollósy Endrét, és dédunokáját, Hollósy Endre Andrást. Nagyon köszönöm, hogy elfogadták a meghívásunkat erre a mai szép ünnepre.

A *Dunántúl* című újság korabeli cikkét tovább idézve: „(A Pálos templom) Hivatása a fehér kámzsás rend isztemimádatának, meditációinak szentelt helyéül szolgálni és észke lenni annak a nevelő munkának, amely új rendtagokkal szaporítja az emberek üdvéért és hazája boldogulásáért imádkozó és dolgozó pálos atyák buzgó sorait.

Ennek a nevében is, nemcsak szellemében magyar, Szent Imre templomnak felszentelését pünkösödhétfőn délelőtt 9 órakor a városba érkező Zichy Gyula gróf kalocsai érsek végzi, aki nemcsak kezdeményezője, hanem erkölcsi és anyagi gyámolítója volt annak a mozgalomnak, amely száműzetéséből, Lengyelországból hazahozta a magyar pálosokat.

A templom felszentelés magasztos esemé-

nye a kettős évforduló alkalmával jóvátétele lesz annak a szomorú történelmi eseménynek, amely kiszakította másfél századra a pálos rendet és idegenbe kényszerítette a nemzet élő testéből, de egyben elismerés lesz a rend iránt, amely olyan erővel képviselte a vallás eszméi mellett a nemzeti szellemet, hogy elsőnek esett áldozatul akkor, amikor az idegen gondolat ki akarta ölni azt a magyar nép szívéből.”

A templom felszenteléséről pedig így tudósított a *Dunántúl* című lap:

„Pünkösöd másod ünnepén már a kora reggeli órákban valóságos népvándorlás indult meg a pálos templom felé. Ezek siettek, hogy tanúi legyenek a lélekemelő eseménynek, amikor a Mecsek lankájára épült kedves, csinos kivitelű templomban az első szentmisét mutatják be az Úrnak. Felejthetetlenül megkapó ünnepség keretében történt a templom felszentelése és az első szentmise bemutatása.

A pálos gondolat lánglelkű apostola Zichy Gyula gróf kalocsai érsek nagy papi segédlettel végezte a templom felszentelésének szertartását. Evangélium után az érsek főpásztor könnyekig megható szentbeszédében emlékezett meg a nap jelentőségéről, (...) melynek végén arra kérte a híveket, hogy szeressék a pálosokat, akiket a Gondviselés vezetett vissza a magyar földekre.”

Szeretném megköszönni a Pécsi Egyházmegyének, Pécs városának, hogy 75 évvel ezelőtt, aztán pedig 23 évvel ezelőtt otthont találhattunk ezen a helyen, ahova a Pálos Rend a kezdetektől fogva talán a leg-erősebben kötődik.

Szeretettel emlékezem meg a templomépítő Zembruski Mihály pálos atyáról, aki abban az időben a pécsi kolostorunk házfőnöke volt. Mihály atya fáradhatatlanul dolgozott, szervezett, gyűjtött a templom felépítése érdekében, így jelentős részben neki köszönhető, hogy ma itt megemlékezhetünk a templomunk felszenteléséről.

Szeretnék megemlékezni néhány olyan személyről is, akiknek a neve szinte összeforrt a templomunkkal a korábbi évtizedekben, így Kalász Gyula templomigazgató atyáról, rendünk konfráteréről, aki az elmúlt rendszer idején hosszú ideig őrizte, gondozta és szépítette a templomunkat, Rónaszéki Elemér konfráterünkről, vagy ahogyan sokan emlékezünk rá, Elemér bácsiról és Ginder Katalinról, Bonaventúra nővéréről.

Szeretném megköszönni a templomukba járó kedves híveknek az imáit, a hűségét és a szeretetét, melyet gyakorta megtapasztalhattunk a mindennapi életünkben.

Végezetül a templomszentelést végző Zichy érsek kérését megismételve és megerősítve arra kérem a kedves jelen-

lévőket, hogy továbbra is szeressék a pálosokat és imádkozzanak értünk.

ÚJRA A PÁLOSOK TULAJDONÁBA KERÜLT A PÉCSI LYCEUM TEMPLOM

Izidor Matuszewski pálos generális atya beszéde

2012. június 20-án, a 17 órakor kezdődő ünnepi szentmise keretében dr. Udvardy György pécsi megyéspüspök úr – Izidor Matuszewski pálos generális atya jelenlétében – ünnepélyesen a Magyar Pálos Rend tulajdonába adta át a Lyceum Templomot. A szentmise kezdete előtt P. Csóka P János pécsi perjel atya mondott beszédet. Az alábbiakban a beszédet teljes terjedelmében közöljük.

Lyceum Templom ünnepélyes átvétele – Történelmi áttekintés

A Pécsi Egyházmegye és a Pálos Rend történelmi léptékekkel nézve is jelentős kapcsolatának gyökerei a XIII. század első felére, 1225 tájára nyúlnak vissza, amikor a Mecsekben élő remetét Bertalan pécsi püspök a mai Jakab-hegyre telepítette. A remeték Boldog Özséb biztatására csatlakoztak Remete Szent Pálnak a Pilis hegységben élő követőihöz, a pálosokhoz. A törökök megjelenésével a pálosoknak ugyan el kellett menekülniük a Jakab-hegyről, de a törökök kiűzése után szinte azonnal, visszatelepültek Pécsre, Radanay Mátyás pécsi püspök hívására. Pécssett és környékén a pálos szerzetesek több helyen is szolgáltak, míg végül 1741 és 1756 között felépítették a mai Lyceum-templomot – melynek alapkövét Berényi Zsigmond pécsi püspök tette le –, majd utána mellette a kolostort, melyben ma a Széchenyi Gimnázium működik. A Lyceum templomot Klimó

György pécsi püspök szentelte fel 1756. június 13-án. 1786-ban II. József császár feloszlatta a Rendet, így a pálosoknak el kellett hagyniuk az éppen csak felépült

templomukat és kolostorukat. Ezt követően közel 150 éven át a Pálos Rend nem működhetett Magyarországon. Az I. világháborút követően megindultak a törekvések a pálosok visszatelepítésére Lengyelországból, és ennek keretében 1934-ben újból pálos szerzetesek érkeztek Pécsre. Ekkor kezdték felépíteni a Mecsek oldalában az új templomot és kolostort Zichy Gyula pécsi püspök által a pálosok számára vásárolt telken, utódjának, Virág Ferenc pécsi püspöknek a támogatásával. 1950-ben sajnos – sok más szerzetesrenddel együtt – ismét betiltották a Pálos Rendet, és az ezt követően csak majd’ 40 évvel később, 1989-ben indulhatott el újra. Ennek az újraelkezdésnek, mint mindegyik alkalommal, az egyik természetes állomása most is Pécs volt, a város, és az egyházmegye, amely megkülönböztetett helyet tölt be a Pálos Rend életében. Pécs városa püspökein keresztül mindig, minden csapás után visszahívta és letelepítette a pálos szerzeteseket. E mélyen gyökerező és történelmi kapcsolat az egyik oka annak is, hogy a Pálos Rend azon kevés, Magyarországon működő szerzetesrend közé tartozik, melynek nem a fővárosban van a tartományi központja, hanem Pécssett.

A Lyceum-templomnak a Pálos Rend kálváriájához igazodva szintén hányatott sorsa volt: a rend 1786 évi feloszlata után, az épület fél évszázadig használaton kívül állt, berendezését széthordták. A pálosok egykori templomát 1835-ben Szepessy Ignác pécsi püspök vásárolta meg és újjátarta fel a rendházzal együtt a jogi és bölcséleti kar, az úgynevezett Lyceum részére. A város lakói ettől kezdve a templomot „Lyceum-templom” néven emlegetik. A templom a pécsi Székesegyház átépítése során püspöki széktemplomként is működött.

A Pálos Rend és a Lyceum templom története 1997-ben kapcsolódott ismét egybe, amikor Mayer Mihály pécsi püspök – a Pécsi Egyházmegye tulajdonjogának a fenntartása mellett – a pálosok gondozására bízta a Lyceum-templomot.

Megköszönjük, hogy a Pécsi Egyházmegye a Pálos Rend kezdeményezésére – attól a szándéktól vezérelve, hogy a Pálos Rend újra teljes joggal lehessen jelen ezen történelmi helyén és, hogy ezzel is kifejezze a pálos szerzetesek szolgálatának a fontosságát a Pécsi Egyházmegyében – a mai napon ünnepélyesen a Pálos Rend tulajdonba adja át a Lyceum-templomot.

* * * * *

RENDI LEKIGYAKORLAT

Az rendi szabályzat által előírt éves, ideiglenes lelkigyakorlatot Varga László kaposvári plébános, irodaigazgató atya vezetésével 2012. július 16. és 21. között

tartották meg a pálos szerzetesek. A lelkigyakorlat színhelye Gálosfa-Páloskert volt.

* * * * *

JAKAB-HEGYI BÚCSÚ

2012. július 22-én a hagyományokhoz híven az egykori pálos kolostorhoz szervezett gyalogos zarándoklatot a Pálos Rend Szent Jakab ünnepe tiszteletére. P. Pál Csaba előadást tartott a papságról, azt követően pedig ünnepi szentmisét mutatott be P. Vízi Andrással együtt. A gyalogos zarándoklaton közel százán vettek részt, de többen egyénileg tettek meg az utat és úgy érkeztek a pálos kolostor romjaihoz. A zarándoklat, az útközben végzett közös imádság és a szép szentmise mély lelki élményt adott minden résztvevőnek.

* * * * *

SENTEMISÉK ORSZÁGSZERTE A PÁLOS VONATKOZÁSÚ TELEPÜLÉSEKEN

A pálos vonatkozású településekkel való kapcsolattartás, illetve a pálos múlt, a pálos emlékekre való fokozott figyelem jegyében a nyár folyamán P. Bátor Botond tartományfőnök több helyen mutatott be szentmisét, így többek között Bükkszentléleken, Kurityánban, Tokajban, Salföldön, valamint keresztet áldott meg Balatonszemesen a hajdani pálos kolostor helyén.

* * * * *

VÁROS NAPI ÜNNEPSÉG PÉCSETT

2012. szeptember 1-jén, Pécs Város Napján, a hagyományoknak megfelelően a Pálos Rendhez tartozó Lyceum-templomban volt az ünnepségeket megnyitó szentmise, melyet Dr. Udvardy György megyéspüspök úr mutatott be, Garadnay Balázs helynök, P. Bátor Botond tartományfőnök és P. Csóka János pécsi házfőnök, templomigazgató jelenlétében. A szentmisén jelen voltak a város és a megye, valamint a külföldi intézmények vezetői és képviselői, valamint több ország delegációja is. A szentmise olvasmányát és könyörgéseit dr. Páva Zsolt, Pécs polgármestere és önkormányzati képviselők olvasták fel, így imádkozva a városért.

* * * * *

KISBOLDOGASSZONYI BÚCSÚ

SZANISZLÓN

2012. szeptember 8-án ünnepi szentmisét mutatott be P. Bátor Botond pálos tartományfőnök a Szatmár megyei Sza-

niszló (ma Románia) plébániatemplomának búcsú-ünnepén. Szaniszló a mártírhalált halt és 2012 áprilisában Pálösszentkúton újratemetett P. Vezér Ferenc pálos szerzetes szülőfaluja. A szentmisén a Szatmári Egyházmegye húsz papja és igen nagyszámú hívő vett részt, akik zsúfolásig megtöltötték a templomot és a templom előtti térséget. A szentmisét követően P. Bátor Botond tartományfőnök meglátogatta P. Vezér Ferenc még élő két testvérét a faluban.

* * * * *

KISBOLDOGASSZONYI BÚCSÚ PÁLOS-SZENTKÚTON

Az idei Kisboldogasszony búcsún (2012. szeptember 1–2.) pálos újmiséis atyáink, P. Pál Csaba és P. Vízi András voltak a szónokok. A kedvező időjárás miatt újra sokan jöttek a közelből és távolabbról is. Köztük sok motoros barátunk is, akik a pálos motoros zarándoklatok révén ismerték meg a kegyhelyet. (Szűz Mária születése napja Pálösszentkúton a második legnagyobb búcsú – a pünkösdi után.)

* * * * *

KLASTROPUSZTAI BÚCSÚ

2012. szeptember 9-én a Szent Kereszt tiszteletére emelt klastropusztai pálos templom és kolostor romjainál ünnepi szentmisét mutatott be az újmiséis P. Pál Csaba és P. Vízi András pálos szerzetes. Az egykor itt álló kolostort a hagyomány szerint esztergomi Boldog Özséb vezetésével az első pálos szerzetesek építették. Az ünnepi szentmisét – melyen mintegy kétszázan vettek részt – megtisztelték jelenlétükkel a környező, pálos vonatkozású települések polgármesterei is.

* * * * *

PÁLOS 70 – IMMÁR MÁSODSZOR

A tavalyi nagy sikerű kezdeményezés nyomán (2011-ben több mint 600 fő regisztrált!) – 2012. október 5–7 között az idén is hívják a szervezők a PÁLOS 70 útvonalaira a híveket, a zarándokokat és a túrázókat. A különböző hosszúságú útvonalak egyes szakaszai és állomásai közben a rend több mint 750 éves múltjának értékeiből táplálkozhatunk, melynek különleges eseménye Magyarok Nagyasszonyának ünnepe a márianosztrai kegytemplomban. A keretet szintén a Magyarok Nagyasszonyának tiszteletére szentelt templom, a Sziklatemploma adja, hiszen a Pálos70 első szakasza onnét indul. További információ: a HétKaland Egyesület honlapján olvasható: <http://www.hetkaland.hu/palos70>.

BAZILIKA MINOR CÍM A MÁRIANOSZTRAI KEGYTEMLOMNAK

Az Apostoli Szentseké Bazilika Minor címet adományozott a márianosztrai kegytemplomnak. A cím ünnepélyes kihirdetésének időpontja: 2012. október 7., a kegytemplom Magyarok Nagyasszonya búcsúja. A 10 óra 30-kor kezdődő ünnepi szentmisét dr. Beer Miklós váci megyéspüspök úr mutatja be.

ISTENISZTELETI ÉS SZENTÉGI
KONGREGÁCIÓ

Prot. N. 688/LLL

A VÁCI EGYHÁZMEGYÉNEK

Excellenciás és Főrisztelendő Beer Miklós váci püspök 2011. július 5-én kelt levelében felterjeszteti, a papság és a krisztushívők óhaját és kívánóságát kifejező kérésére, az Isteniszteleti és Szentégi Kongregáció, a XVI. BENEDEK pápától neki adományozott sajátos hivatálánál fogva, a fent említett Egyházmegye határain belül az Istennek és a Boldogságos Szűz Máriának, Magyarok Nagyasszonyának felszentelt Márianosztrai Plébániatemplomot, ahol a krisztushívők illhatatos hódolattal tisztelik a földön a minden asszonynál áldottabb Istenszülőt, hogy az Úrnál folytonosan kieszközölje, és égi közbenjárására a kegyelmek teljességét kiérdemelve, azt elnyerje, nagy örömmel ékesíti fel a szokásnak megfelelően a BASILICA MINOR címmel és méltósággal, az összes megillető jogokkal és liturgikus felhatalmazásokkal, a megtartandók megtartásával, az 1989. november 9-én kiadott „De Titulo Basilicae Minoris” dekrétum normái szerint.

Minden ellenkező rendelkezés érvénytelen.

Kelt 2012. május 4-én, az Isteniszteleti és Szentégi Kongregáció székhelyén.

Antonius Card. Cañizares Llovera
(Antonius Card. CAÑIZARES LLOVERA)
Prefektus

Iosifus Augustinus Di Noia, O.F.M.
(☞ Iosifus Augustinus DI NOIA, O.F.)
Érsek, titkár

A Bazilika Minor címet adományozó hivatalos okirat

* * * * *

ASPERGES ME... – ELŐADÁS TOKAJBAN

2012. november 29-én, 19 órakor immár kilencedik alkalommal kerül színre a Magyar Pálos Rend majd 800 éves történetét bemutató művelődéstörténeti összeállítás *Asperges me... – Pálos évszázadok a magyar történelem tükrében* címmel. A helyszín a tokaji Paulay Ede Színház (<http://szinhaz.tokaj.hu/eloadasok>) Az est szereplői: Oberfrank Pál, Sudár Annamária és a Misztrál együttes.

* * * * *

PÁLOS KIÁLLÍTÁS NYÍLT MÁRIANOSZTRÁN

2012. március 28-án megnyílt a Magyar Pálos Rend és Márianosztra törté-

netét bemutató új állandó kiállítása Márianosztrán. A kiállítás hétfő kivételével mindennap 10-től 18 óráig látogatható.

ZARÁNDOKHÁZ PÁLOSSZENTKÚTON

A pálosszentkúti zarándokház egész évben várja a testi-lelki felfrissülésre vágyó családok, csoportok jelentkezését (40 főig). Bejelentkezni, érdeklődni lehet a plébánián telefonon: 76/700-911, 20/8233 836, vagy emailen: puskasantal@palosrend.hu

A SZIKLATEMPLOM VÁRJA MINISTRÁNSOK JELENTKEZÉSÉT

A budapesti Sziklateplom pálos atyái szeretettel várják azoknak a fiúknak és férfiaknak a jelentkezését, akik ministránsként szeretnének szolgálni az oltárnál. Jelentkezni a sekrestyében lehet.

RÓZSAFÜZÉR TÁRSULAT A SZIKLATEMPLOMBAN

A 2011 végén alakult rózsafüzér társulat minden hónap első szombatján tartja találkozóját. 16 óra 15 perckor titoksorsolás, majd rózsafüzér, azt követően pedig 17 órától szentmise. (A társulat létszáma betelt.)

PÁLOSKERT GÁLOSFÁN

A Somogy megyei Gálosfán, a Páloskertben összefüggő területen, gyönyörű környezetben, felújított, kényelmes házakban várjuk a pihenni, elcsendesedni és együtt munkálkodni vágyókat. Bejelentkezés és bővebb információ: paloshazak@gmail.com és Baghy-Bátor Teréz +36 20 4939 083.

Köszönettel fogadunk hozzájárulásokat és felajánlásokat a további építkezésekhez. Köszönettel veszünk minden egyéb segítséget is: veteményesbe való magokat és növényeket, dísznövényeket, népművészeti és kegytárgyakat, a szépirodalom és a keresztény irodalom alkotásait.

PÁLOS PROGRAMOK

2012 októbere –
2013 januárja

MÁRIANOSZTRA

Magyarok Nagyszonya-kegytemplom
www.marianosztrakegyhely.hu

- minden hónap 13-án – 18 óra: Fatimai engesztelőnap keresztúttal, rózsafüzérrel, szentségimádással, szentmisével és a Lorettói litániával nemzetünk lelki megújulásáért
- október 21. – Betegek és idősek zarándoklata.
- december 2. – Mária lányok hálaadó szentmiséje
- január 23. 10 óra 30 perc: – Esztergomi Boldog Özséb ünnep és konfrateri találkozó Az ünnepi szentmisét Dr. Erdő Péter bíboros-prímás, esztergombudapesti érsek, pálos konfráter mutatja be.

A márianosztrai
pálos kegytemplom
(fotó: Benedek Zsolt)

PÉCS

Szent Imre-templom

- csütörtökönként – szentsegímádás a 18 órai szentmise után
- október 12. – 18 óra szentmise, majd bemutatkozik Pilisszentlászló község. A községet bemutatja Dr. Illés György polgármester. (A Pálos Baráti Kör találkozója)
- november 4. – 15 és 18 óra között a Pálos Baráti Kör lelki délutánja. Az elmélkedéseket Pacsai János sajjószentpéteri görög-katolikus esperes, parókus tartja.
- november 4. – 18 óra A Pálos (Szent Imre) Templom búcsúja, az ünnepi szentmisén szentbeszédet mond: Pacsai János sajjószentpéteri görög-katolikus esperes, parókus. (A Pálos Baráti Kör találkozója)
- december 16. – 18 óra szentmise, majd A Schola Sancti Pauli (Pálos Szköla) karácsonyt váró hangversenye. Vezé-

nyel: Fodor Gabriella. (A Pálos Baráti Kör találkozója)

- **január 15.** – Első Remete Szent Pál ünnepe – 18 órakor ünnepi szentmise, melynek keretében a pálos szerzetesek megújítják rendi fogadalmukat. Az ünnepi szentmisét bemutatja: Dr. Udvardy György pécsi megyéspüspök. (A szentmise végén régi pálos hagyomány szerint Remete Szent Pál ereklyéjével megáldja a gyermekeket.)

PÉCS

Lyceum-templom

- **Minden hónap harmadik szombatján** 18.30-kor a karizmatikus megújulás közösségeinek szentmiséje.

A Lyceum templom (7621 Pécs, Király u. 44/a.)

kriptájában található urnatemetőben

1, 2, 3, és 4 személyes urnafülkék

válthatók 25, 50 illetve 100 évre.

Érdeklődni munkanapokon

lehet 8 és 17 óra között a

72/515-425-ös telefonszámon.

BUDAPEST

Magyarok Nagyasszonya-sziklateplom

- **minden hónap 13-án** – Fatimai engesztelőnap nemzetünk lelki megújulásáért. 8.30: szentmise, 10 óra: szentségimádás, 11 óra: ünnepi szentmise (8.30-tól gyónási lehetőség)
- **csütörtökönként** – 18.30-kor: a szemlélődő ima útjai – Dr. Aczél László Zsongor pálos atya vezetésével
- **csütörtökönként** – 22 óra: szentségimádás
- **október 8.** – 20 óra: A Sziklateplom búcsúja. Az ünnepi szentmisén szentbeszédet mond: Pacsai János sajozsentpéteri görög-katolikus esperes, parókus. (A Pálos Baráti Kör októberi találkozója)
- **november 7.** – 17 óra: szentmise, majd azt követően a pálos vonatkozású településeket bemutató

előadás sorozat keretében bemutatkozik Pilisszentlászló község. A községet bemutatja Dr. Illés György polgármester. (A Pálos Baráti Kör találkozója)

- **december 8.** – 17 óra: szentmise, majd A Scho-la Sancti Pauli (Pálos Szkola) karácsonyt váró hangversenye. Vezényel: Fodor Gabriella. (A Pálos Baráti Kör találkozója.)
- **január 14.** – Első Remete Szent Pál ünnepének vigíliája – 17 órakor ünnepi szentmise; bemutatja: dr. Szederkényi Károly c. prépost, esperes, gazdagréti plébános. (A Pálos Baráti Kör találkozója)

A Sziklateplom előterében működő Pálos Fogadóközpont nyitva: 10-től 19 óráig. Vasárnap zárva. További információ: sziklateplom.hu

PÁLOSSZENTKÚT

Kisboldogasszony-templom

- **minden hónap első péntekén** – Férfiak gyalogos zarándoklata – Indulás 17 órakor Kiskunfélegyházáról, az Ótemplom elől. Érkezés kb. 20 órakor a pálosszentkúti kegyhelyre. Majd engesztelő virrasztás Magyarorszáért.
- **október 8.** – 18 óra: Magyarok Nagyasszonya napi búcsú
- **október 13.** – fatimai engesztelés a délelőtti órákban. Szentmise 8 órakor.
- **november 11.** – Magyar szentek és boldogok kápolna búcsúja

Pálosszentkúton egész évben nyitva tartó zarándokszállás várja a zarándokokat, csoportokat. A további részletekről a www.palosrend.hu/Palosszentkút oldalon olvashatnak.

Az adventi és a karácsonyi időszak egyéb programjairól következő számunkban, illetve honlapunkon adunk tájékoztatást.

A pálos templomok miserendje

2012. október – december

BUDAPEST

Magyarok Nagyasszonya-sziklateplom

- ♦ **vasárnap:** 8.30, 11, 17 (16.25 rózsafüzér, a szentmise után zsolozsma) és 20 óra
- ♦ **hétköznap:** 8.30, 17 (16.25 rózsafüzér, a szentmise után zsolozsma) és 20 óra
- ♦ **minden hónap 28-án:** 17 óra: engesztelő szentmise az abortusszal elkövetett bűnökért

MÁRIANOSZTRA

Magyarok Nagyasszonya-kegytemplom

<http://www.marianosztrakegyhely.hu>

- ♦ **vasárnap és ünnepnapokon:** 8.30 és 10.30
- ♦ **hétfőn, kedden, csütörtökön, pénteken és szombaton:** 18 óra
- ♦ **péntekenként a szentmise előtt 17 órától szentségimádás, a szentmisék előtt fél órával rózsafüzér**

PETŐFISZÁLLÁS–PÁLOSSZENTKÚT

Kisboldogasszony-templom

- ♦ **vasárnap és ünnepnapokon:** 10.30 (Pálosszentkút, Kisboldogasszony-kegytemplom)
- ♦ **minden hónap első péntekén virrasztás:** 20 óra: rózsafüzér, 21 óra: szentmise, 22 óra: szentségimádás, keresztút, hajnali 4 óra: záró szentmise

Magyar Szentek és Boldogok kápolna (Petőfiszállás)

- ♦ **vasárnap:** 8.30
- ♦ **szombaton:** 18 óra (előesti szentmise)
- ♦ **hétfő:** 14 óra hittanosok miséje
- ♦ **szerda:** 17 óra, utána bibliaóra
- ♦ **péntek:** 17 óra, előtte 16 óraker a Szereteláng imacsoport engesztelő órája

PÉCS

Pálos (Szent Imre) templom

- ♦ **vasárnap:** 8 óra, 18 óra (17.25 rózsafüzér, a szentmise után zsolozsma); ifjúsági szentmise a tanévben: 10 óra
- ♦ **hétköznap:** 7.30 és 18 óra (17.25 rózsafüzér, a szentmise után zsolozsma)

Lyceum-templom

- ♦ **vasárnap:** 10.45 (10.15 rózsafüzér)
- ♦ **hétköznap, szerda kivételével:** 17 óra (16.25 rózsafüzér)

www.palosrend.hu

Szent Mihály Arkangyal, az egyetemes egyház hatalmas pártfogója és az apostoli Szentszék különös védelmezője, élő hittel és bizalommal esedezve kérlek, veddelj és oltalmazd Krisztus jegyesét. Légy az egyház hatalmas őre a mai nehéz időkben, amikor mindenfelől az istentagadás szelleme veszi körül.

(Részlet a Szent Mihályhoz szóló imádságból)

